

huzamosabb időn keresztül vagy több fázisban történő használatára utalnak. A jellemzően 5-5 oszlopsorból álló épületek átlagosan 7-8 m szélesek voltak, azonban a nyomvonalra merőleges, megközelítőleg ÉNy-DK tájolású házalapokat több esetben csak oszlopsor, ill. sarokrészletek jelezték. A töredékesség ellenére is jól felismerhetők a korszakra jellemző alaprajzi, szerkezeti sajátosságok. A házak külső oszlopsorával párhuzamosan haladó szokványos hosszanti árkok megfigyelésére csak néhány esetben volt lehetőség. Településszerkezeti szempontból jelentős eredmény, hogy a Ny-K irányú nyomvonalszakaszon feltárt épületek egymástól nagyjából azonos távolságra helyezkedtek el, míg a házaktól kissé elkülönülten összesen négy jelentős kiterjedésű gödörkomplexumot, ill. komplexumrészletet tártunk fel. Említést érdemel az egyik épület DK-i oldalán előkerült zsugorított testhelyzetű csontváz, valamint több tüzelőgödör mellett egy műhelygödör, oldalában két bevájt földkemencével.

A lelőhely valamennyi eddig feltárt objektuma a DVK fiatalabb, azaz kottafejes, ill. zselízi időszakát képviseli. A leletanyagban az edénytöredékek, a különösen sok orsógomb és néhány nehezék mellett egy idol töredékét, és több arcos edény darabját kell kiemelnünk. A szerszámkövekben, különösen őrlőkövekben viszonylag gazdag lelőhelyen a kőeszközöket kisebb számú radiolarit- és obszidiánpenge képviselte. A csiszolt kőeszközök többsége törött állapotban került a gödrökbe.

Az M0 Növény utcai lehajtójának („A” terület Ny-i széle) régészeti szondázása során a mai Nagytétényi úttal párhuzamosan, tőle alig 3-4 m-rel K-re, egy mintegy 40 m hosszan követhető, egyenes vonalú, sóderréteggel borított kövezett felület került napvilágra. A kutatás jelenlegi állása szerint e jelenséget, topográfiai szituációja, szerkezete és leletanyaga alapján a római limesúttal azonosíthatjuk. A feltárt útszakasz Ny-i (Nagytétényi út felőli) oldalán változó szélességben hiányoztak az útalapozás kövei, míg K-i, épségben megmaradt szélét egyenes vonalban lerakott nagyobb mészkövek alkották. Az útfelület legnagyobb szélessége 260 cm-t tett ki, de a kavicsozás nyomai alapján eredetileg legalább 4 m-es lehetett és K-ről sekély mélységű többszörös árokrendszer kísérte. A limesúttól D-i irányban előkerült másik bolygatott szélű köves felület interpretálása egyelőre kérdéses.

A Nagytétényi úti lehajtó nyomvonalának középső szakaszán két párhuzamosan futó, ÉK-DNy irányú, középkori leletanyagot adó árok is előkerült. Vélhetően hasonló korú, ill. fiatalabb, egymást vágó különböző árkokat a Növény utcai becsatlakozónál nyitott felületen is feltártunk.

SZILAS GÁBOR – M. VIRÁG ZSUZSANNA –
BESZÉDES JÓZSEF

90. Budapest, XXIII. Északi határ – Grassalkovich út – vasútvonal – Erzsébet utca által határolt terület (KÖH 66796)

Sza?

A kerületi önkormányzat az M5 autópálya–Vecsési út–Nagykőrösi út–Szentlőrinci út által határolt, kereskedelmi céllal hasznosított terület településrendezési eszközeit módosította. Az ehhez készített örökségvédelmi hatásvizsgálat során felmerült a jelenleg már részben beépített, kereskedelmi célra hasznosított területnek a régészeti érintettsége. A helyszíni bejárás során 2010 tavaszán megállapítottam, hogy a tervezési területen a régészeti lelőhely felszíni nyoma ma már nem figyelhető meg, ami elsősorban az autópálya csomópont és a bevásárlóközpont létesítéséhez kapcsolódó tereprendezéssel magyarázható. A vizsgált területet jelenleg több vízelvezető árok szeli át és vastag, építési törmelékkel szennyezett feltöltés található rajta, amelyet a kiszállás alkalmával gyeppel borított. Nem zárható ki, hogy a feltöltés alatt még érintetlen régészeti objektumok lehetnek, de ez a felszíni megfigyelésekkel nem állapítható meg, a kérdés tisztázása csak próbafeltárás révén lehetséges.

TANKÓ KÁROLY

91. Budapest, XXIII. Soroksár, Rétek-dűlő IV. (KÖH 33368)

B, Szk, LT, Sza, N

2010. június 22. és szeptember 30. között végeztük a M0-BP-007 jelű lelőhely megelőző feltárását a 196330/6-7 hrsz.-ú ingatlanokon. A lelőhely nagy kiterjedése miatt (58 000 m²) a feltárást 48 szonda nyitásával végeztük el.

A lelőhely a soroksári vizenyős rétekből kiemelkedő két homokdombon terül el. Az autópálya nyomvonalát egy az 1970-es években telepített erdőn keresztül jelölték ki. Az erdő telepítése során a dombok és a köztük húzódó elmocsarasodott, helyenként mintegy 3 m mélységű iszappal teli egykori patakmeder szintkülönbségét a dombok tetejének ledózerolásával egyenlítették ki. A feltárás során előkerült szórványos leletek (kerámia és őrlőkőtöredékek) és objektummaradványok alapján arra lehet következtetni, hogy ezen természetátalakítási munkák a szkíta temető mellett más régészeti objektumokat is érinthettek.

A lelőhely DNy-i végén nyitott szelvényekkel sikerült a 2009-ben a területhez közvetlenül csatlakozó BP-008 jelű lelőhelyen feltárt szkíta temetőrészlet kiterjedését a harmadik, ÉNy-i irányban is lehatárolnunk. Mindössze egy hamvasztásos, és egy csontvázas gyermeksír került elő, azonban a temető ÉK-en feltehetőleg tovább húzódik a megmaradt erdős terület alatt.

A lelőhely nagy kiterjedésű középső területén több, egymással megközelítőleg párhuzamosan futó (gyakran két-három ágból álló), több száz méter hosszan nyomon követhető, megközelítőleg ÉÉNy-DDK tájolású árokrendszeren kívül alig maradt értékelhető régészeti objektum. A meglehetősen gyér leletanyagot tartalmazó

árkok bontásából azonban őskori, és kelta kerámia-, őrlőkő- és agyagnehezék-töredékek, valamint szinte elhanyagolható mennyiségű császárkori és népvándorlás kori leletek származtak.

A korábbi feltáráshoz hasonlóan itt is felszínre kerültek még a II. világháborús rendszer elemei, melyek feltehetően az Attila-vonal részei voltak.

Az árokrendszerben szórványosan kora vaskori és császárkori kerámia- és őrlőkőtöredékek kerültek elő.

A lelőhely ÉNy-i negyedében nyitott szelvényekben és szondákban összesen 45, a késő bronzkori halomsíros kultúra körébe sorolható stratigráfiai egységet tártunk fel. A Budapest területén eddig csak két nagyobb lelőhelyen fellelhető kultúra településrészletén összesen 29 gödör jellegű beásás, 7 cölöplyuk, 6 árok, 1 kemence és hamusgödre, 1 tűzrakóhely és egy szórvány kőeszköz került elő. A településrészlet az ásatási terület egy részén K-Ny irányban végighúzódó homokdomb ÉNy-i lejtőjén helyezkedett el. Délnyugaton és ÉNy-on egy mára már feltöltődött, vízjárta, mocsaras terület határolja, DK-i kiterjedését meghatároztuk; ÉK-i irányban viszont szemmel láthatóan a mai erdősáv irányába húzódik.

Az objektumok négy egymástól jól elkülönülő csoportban helyezkedtek el. A mocsaras részhez közeli, és a dombtetőn előkerült gödrök, leletgazdagságuk ellenére, viszonylag sekélyek voltak. A domb aljánál elhelyezkedő objektumcsoport gödrei viszont szinte minden esetben meghaladták az 1 m-es mélységet. Gyakran több agyagos záróréteget is áttörve ásták ki őket. A megszokott kerek gödrök mellett négyszögletes gödörformák is kerültek elő ezen a területen. A szürkés agyaggal kitapasztott kör alakú kemence hamusgödre is négyszögletes volt. Három objektum mélysége a 1,5 m-t is elérte. Közülük legalább egy bizonyosan kútként szolgálhatott, alját a feltörő talajvíz miatt nem is tudtuk meghatározni. Épített kútszerkezetet egyik gödörben sem tudtunk regisztrálni.

A domboldalban előkerült csoportban több, ugyancsak meglehetősen nagyméretű és mély gödör került elő. Az 1,7, ill. 2,3 m mélységű gödröket a homokba ásták, aljuk sem agyagos záróréteget, sem a talajvízszintet nem érte el. Két esetben a félig visszatöltött gödrökben tüzelésre utaló nyomokat is regisztráltunk. Mindkét objektum leletekben meglehetősen gazdag volt. A kerámia- és állatcsontanyag mellett kövek, köztük eszközök is kerültek elő.

Az objektumcsoportok közötti üres területeken sem felszíni, sem fölbe mélyített lakóházak nyomait nem sikerült felfedeznünk. Az előkerült cölöplyukak elsősorban az itt előkerült árkokhoz kapcsolódnak.

HORVÁTH M. ATTILA

92. Bugac, Fáklyavezeték I. (KÖH 73241)

(Bács-Kiskun megye) A, Á, I

A Magyar-Horvát gázvezeték építése kapcsán 2010. április 2-án végeztünk megelőző régészeti feltárást a

HT-139 jelű lelőhely nyomvonal által érintett szakaszán. A kutatásra kijelölt terület a Bugac és Alsómonostor között húzódó műút és a vezeték nyomvonalának metszéspontjától 100 m-re ÉÉK-re található, szántóföldi környezetben, a nyomvonal 17+400 km-pontjának környezetében. Tőle D-re húzódik a Szentkút-éri csatorna. A lehumuszolt 82 m²-ből 35 m² volt régészeti objektumokkal fedett.

A gázvezeték ÉÉK-DDNy-i tengelyű szakaszához K-ről csatlakozik az építendő fáklyához vezető 230 m hosszú és 2 m széles vezeték nyomvonala, melynek területét a helyszínre érkezéskor már lehumuszolva találtuk. Ez a vezeték a fáklya 15×15 m-es munkaterületére futott be. A kivitelezési munkák régészeti megfigyelése során egy árok és egy gödör feltja mutatkozott.

A feltárást során egy a tranzitvezeték mindkét oldalán megfigyelhető, nagyobb kettős árok maradványai kerültek elő ott, ahol a tranzitvezeték és a fáklyavezeték nyomvonala találkozik. A 60–90 cm mély és ugyanilyen széles árokból állatcsontok, őrlőkő töredékei, azaz egyértelműen régészeti leletek kerültek elő. Ezek kora bizonytalan maradt. A gázvezeték nyomvonalától K-re ugyancsak bizonytalan, Árpád-kori, ill. avar jellegű kerámia került elő a szántásból. A lelőhely pontos korát csak újabb kutatások tisztázhatják. Az bizonyos, hogy a nyomvonal tüzetes átnézése során K-felé sem a nyomvonalban, sem az épülő fáklya területen újabb régészeti objektumok nyomai nem látszódtak, azaz ezen a területen szórt településszerkezettel számolhatunk. A korábban jelzett gödörszerű elszíneződés a fáklyaponthoz közel nem bizonyult objektumnak.

A leletek az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak Nagy Norbert, Takács Gábor, Tarjányi László régésztechnikusok.

PÓPITY DÁNIEL

93. Bugac, Monostori erdő K-i oldala II. (KÖH 72665)

(Bács-Kiskun megye) B, I

A HT-116 jelű lelőhely Bugac belterületétől DK-re, a Monostori-erdő K-i szegletében, a Galambos-éri csatorna egyik ágát kísérő Zsombor-réttől DNy-ra, közvetlenül a gázvezeték mellett fekvő tanya előtt, egy kisebb É-D irányú homokdombon található.

A lelőhelyet a gázvezeték építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során azonosították. A megelőző feltárást 2010. március 2–4. között 150 m hosszan végeztük el a gázvezeték nyomvonalában, melynek során 11 régészeti jelenség jelentkezett a szelvény teljes hosszában szétszórva, 50–120 cm mélységben a sárga homokos altalaj feletti barna, eltemetett humuszrétegben. Két hasonló jellegű, nagyméretű hulladékgödör és egy kisebb, méhkas alakú gödör feltja még a szakfelügyelet során került elő a szelvényüinktől D-re már kiásott árok